

Aleksandra Piłsudska (1882-1963)

- działaczka socjalistyczna i społeczna, sufrażystka, druga żona Józefa Piłsudskiego.

Kalendarium życia:

12.12.1882 – Aleksandra Szczerbińska przyszła na świat w Suwałkach (w zaborze rosyjskim).

Okolo 1892 – po śmierci rodziców jej wychowaniem zajęły się babka Karolina Zahorska i ciotka Maria Zahorska.

1901 – Aleksandra ukończyła gimnazjum w Suwałkach. Wyjechała do Warszawy w celu zdobycia wykształcenia.

1901-1904 – uczęszczała na kursy handlowe Józefy Siemiradzkiej oraz studiowała na konspiracyjnym Uniwersytecie Latającym.

1903 – rozpoczęła pracę urzędniczką w fabryce wyrobów skórzanych na warszawskiej Woli.

1904 – wstąpiła do Polskiej Partii Socjalistycznej, działała w Organizacji Bojowej PPS.

Od 1906 – działała w PP-Frakcji Rewolucyjnej.

05.1906 – poznała Józefa Piłsudskiego.

1907 – została aresztowana przez policję rosyjską w Warszawie. Przebywała w więzieniu na Daniłowiczowskiej i na Pawiaku. Została zwolniona z braku dowodów.

26.09.1908 – wzięła udział w akcji Organizacji Bojowej PPS na stacji kolejowej pod Bezdunami w okolicach Wilna.

1912-1914 – działała w Związku Strzeleckim we Lwowie.

Współtworzyła Towarzystwo Opieki nad Więźniami Politycznymi.

Od 1914 – była komendantką służby kurierskiej I Brygady Legionów Polskich oddziału wywiadowczo-kurierskiego oraz działaczką Polskiej Organizacji Wojskowej.

11.1915 – została aresztowana przez władze niemieckie pod zarzutem uprawiania agitacji za werbunkiem do nielegalnej Polskiej Organizacji Wojskowej, a następnie osadzona na Pawiaku. Po procesie była więziona w obozie w Szczypiornie.

02.1916 – została przeniesiona do obozu w Lauban na Śląsku.

5.11.1916 – została zwolniona z obozu w Lauban po ogłoszeniu aktu o niepodległości Polski.

1916 – została działaczką Ligi Kobiet. Pracowała jako urzędniczka w biurze suszarni jarzyn.

7.02.1918 – urodziła córkę Wandę.

28.02.1920 – urodziła córkę Jadwigę.

25.10.1921 – poślubiła Józefa Piłsudskiego w kaplicy w Belwederze.

1918-1939 – zaangażowała się w działalność społeczno-charytatywną. Działała w wielu organizacjach społecznych, m.in.: przewodniczyła Unii Obrończyn Ojczyzny; przewodniczyła Komitetowi Opieki nad Najbiedniejszymi Mieszkańcami Warszawy „Osiedle”; zasiadała w zarządzie Stowarzyszenia „Nasz Dom”; z myślą o dzieciach założyła Towarzystwo „Opieka”; została honorową członkinią i przewodniczącą Stowarzyszenia „Rodzina Wojskowa”.

Od 1926 – zasiadała w Kapitulce Orderu Virtuti Militari.

1939 – wyprowadziła się z córkami do Wielkiej Brytanii.

1940 – spisane przez nią *Wspomnienia* zostały wydane w Londynie w wersji anglojęzycznej.

1960 – spisane przez nią *Wspomnienia* zostały wydane w wersji polskojęzycznej.

31.03.1963 – zmarła w Londynie. Została pochowana na cmentarzu North Sheen.

28.10.1992 – jej prochy zostały złożone w grobowcu rodzinnym na cmentarzu Powązkowskim w Warszawie.

Ordery i odznaczenia:

- Krzyż Srebrny Orderu Virtuti Militari nr 6110, „za męstwo i hart ducha wykazane w pracy niepodległościowej”
- Wielka Wstęga Orderu Odrodzenia Polski (11 listopada 1937)
- Krzyż Komandorski z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski (8 listopada 1930)
- Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski (10 listopada 1928)
- Krzyż Niepodległości z Mieczami (6 listopada 1930)
- Krzyż Walecznych
- Złoty Krzyż Zasługi (9 listopada 1932)
- Krzyż Siedemdziesięciolecia Powstania Styczniowego (1933)
- Odznaka Honorowa Polskiego Czerwonego Krzyża I stopnia (1935)
- Złota Odznaka Honorowa Ligi Obrony Powietrznej i Przeciwgazowej I stopnia

Bibliografia:

1. Droga Katarzyna, *Kobieta którą pokochał marszałek : Opowieść o Oli Piłsudskiej*, Kraków, Wydawnictwo Znak, 2018.
2. Piłsudska Aleksandra, *Wspomnienia*, Warszawa, Instytut Prasy i Wydawnictw Novum, 1989.

3. *Uchwała Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 22 lipca 2022 r. w sprawie ustanowienia roku 2023 Rokiem Aleksandry Piłsudskiej* (M.P. 2022 poz. 737)
4. *Wielka encyklopedia PWN*, t. 21, red. Jan Wojnowski, Warszawa, Wydawnictwo Naukowe PWN, 2004.